

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

וישב

(חלק ב')

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת וישב, יד"ב כסלו, ה'תשפ"ה (ב)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2024

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

וישב

לדורות. וואָס דאָס מיינט, אַז מכירת יוסף איז אַ „חטא נמשך“ וועלכער פאָדערט אַ כפרה לדורות – דער „כופר נפשו“ פון מחצית השקל וואָס אידן דאַרפן געבן.

און דער טעם פון פדיון הבן – „ויהרוג ה' כל בכור בארץ מצרים גו' על כן אני זובח לה' גו' וכל בכור בני אפדה“ – איז פאַרבונדן דערמיט, וואָס מצד מכירת יוסף (בכורה של רחל) זיינען אויך די „בכורי ישראל“ געווען בכלל סכנה, נאָר „ה' עשה להם נס ולפיכך הוצרכו פדיון לדורות“.

דאַרף מען פאַרשטיין: פאַרוואָס האָט דער עון פון מכירת יוסף גורם געווען אַז אידן זאָלן דערפאַר זיין מחוייב אין צוויי (סוגי) תשלומין? – סיי פדיון הבן און סיי מחצית השקל?

ב. עוד קשה: אין ירושלמי¹⁰ שטייען די ביידע עניני תשלום בהמשך צו פאַרשידענע טעמים אויף מחצית השקל: „לפי שחטאו במחצית היום יתנו מחצית השקל . . לפי שעברו על עשרת הדברות . . עשרה גרה (און דערנאָך) . . לפי שמכרו בכורה של רחל . . פודה את בנו בכורו . . לפי שמכרו בכורה של רחל . . יהי כאו"א נותן שקלו טבעה (מחצית השקל)“.

איז לכאורה ניט מובן: ווי פאָסט דאָ אַריין, אין דער סוגיא פון מחצית השקל,

א. בקשר דערמיט וואָס די אחי יוסף האָבן יוסף פאַרקויפט „בעשרים כסף“¹, שטייט אין ירושלמי²: „לפי שמכרו בכורה של רחל בעשרים כסף יהי כל אחד ואחד פודה את בנו בכורו בעשרים כסף (שהן חמש שקלים) . . לפי שמכרו בכורה של רחל בעשרים כסף ונפל לכל אחד ואחד מהם טבעה (שתי כסף) – מחצית השקל) לפיכך יהי כל אחד ואחד נותן שקלו טבעה“.

דאָס הייסט, אַז צוליב דער מעשה פון מכירת יוסף זיינען אידן „נתחייב“ געוואָרן³ אין צוויי מיני „תשלומין“ – פדיון בכור און מחצית השקל.

מפרשים⁴ זיינען מסביר די שייכות ביניהם:

מחצית השקל איז „כופר נפשו“⁵, וע"פ הידוע, אַז מחמת דעם עון פון מכירת יוסף איז נגזר געוואָרן דער עונש הגלות

(1) פרשתנו לו, כח.

(2) שקלים פ"ב סה"ג. וכ"ה בב"ר פרשתנו עה"פ (פפ"ד, א). ועוד.

(3) ביפה תואר שם, שמכירת יוסף היא טעם רק על ערך הפדיון, וכן על הסך של מחצית השקל (וראה פי' „הכותב“ לעי' שקלים שם). אבל בנור עה"פ. ובב"ר הוצאת טהנאדאר (אלבק): מפרש ה' (4) נזר הקדש שם.

(5) ר"פ תשא.

(6) זח"ב (בתוספות) רעו, א. זהר חדש פרשתנו (כט, א). ובכ"מ. ולהעיר משבת י, ב ותוד"ה ה"ג שם.

(7) בא יג, טו.

(8) ל' נזר הקדש שם.

(9) ולא משמע שזוהי פלוגתא. וראה הלשון בב"ר שם: א"ר יהודה כו' (ולא ר' יהודה אומר).

וראה לקמן בפנים.

(10) שקלים שם. וכן בפסיקתא דר"כ פ' שקלים.

(* בב"ר שם: מכרתם בנה של רחל כו' לפיכך יהי' כאו"א מפריש ערך בנו ה' טלעים. וראה רש"י, יפה תואר ופי' מהר"ז לביר שם. חזקוני פרשתנו עה"פ. ובב"ר הוצאת טהנאדאר (אלבק): מפרש ה' טלעים של בן (בלי תיבת „ערך“).

נפשו; אָבער פדיון בכור איז, לכאורה, פאַרקערט – עס איז דאָ אַן ענין של טוב וקדושה: „קדש לי כל בכור“¹⁴ – אַ בכור האָט אין זיך אַ קדושה, און דערפאַר דאַרף מען אים פודה זיין –

טאָ ווי איז שייך, אַז מכירת „בכורה של רחל“ זאָל בריינגען אַן ענין וואָס איז פאַרבונדן מיט „קדש לי כל בכור“¹⁵?

(ב) בנוגע דעם טעם פון מחצית השקל – „שנפל לכל א' וא' מהם טבעה“ (מחצית השקל) – שטעלן זיך מפרשים: לכאורה האָבן בלויז נײַן פון די אחי יוסף זיך משתתף געווען אין דער מכירה – „בנימין לא ה' עמהן“¹⁶, און אויך ראובן איז ניט געווען בעת המכירה (ווי דער־ ציילט אין פסוק¹⁷) – שטימט דאָך ניט דער חשבון פון מחצית השקל (וואָס איז אַ צענט־חלק פון „עשרים כסף“)?

און מען פאַרענטפערט בשני אופנים:

(א) אויך ראובן ווערט אַריינגערעכנט, ווייל „אע“ג דראובן לא ה' אז עמהם מ"מ הניחו חלקו, כי חשבו שלא יחלוק על מעשיהם“¹⁸ [ובפרט לויט ווי עס שטייט אין פרקי דר' אליעזר¹⁹, אַז נאָך דעם ווי מ'האָט דערציילט ראובן'ן וועגן מכירת יוסף, איז „שמע ראובן . . . ושתק“²⁰]; (ב) יוסף אַליין ווערט גע־

דער ענין פון „לפי שמכרו בכורה של רחל . . פודה את בנו בכורו“²¹? און נאָכמע: דער ירושלמי איז מקדים דעם ענין (וועגן פדיון בכור) פאַרן ענין פון „כאור"א נותן שקלו טבעה“ (מחצית השקל)¹²!

דאַרף מען זאָגן, אַז דאָס זיינען ניט קיין צוויי באַזונדערע ענינים, נאָר זיי קומען בהמשך זה לזה, ביז, אַז כדי צו פאַרשטיין ווי אַזוי מכירת יוסף איז אַ טעם אויף מחצית השקל, דאַרף מען פריער וויסן, אַז מכירת יוסף איז אַ טעם אויף פדיון הבן¹³.

ג. אויך דאַרף מען פאַרשטיין:

(א) בשלמא דאָס וואָס מחצית השקל איז אַן ענין פון תשלומין אויף אַ חטא חמור (מכירת יוסף) איז מובן, היות אַז אין פסוק איז מודגש אַז דאָס איז „כופר

(11) ובפרט שבתנחומא תשא (י) לא הובא הענין דפדיון בכור. ולהעיר שבתנחומא באבער שם (ז) – וכן ביל"ש שם (מתנחומא) – הובא רק הענין דפדיון בכור, ולא דמחצית השקל דבי' עסקינן!

(12) שמוה מובן שדוחק לתרץ (כמ"ש ביפה מראה לירושלמי שם. הכותב ועץ יוסף לע"י שם) שמובא דרש זה רק אגב גררא, כי א"כ הו"ל להקדים הענין דמחצית השקל ואח"כ להביא (דרך אגב) הענין דפדיון בכור.

(13) ע"פ המבואר בפנים יש לבאר טעם סמיכות מט' שקלים למט' פסחים, ובסדר זה דוקא* – כי מט' פסחים (צ"צאת מצרים) הו"ע פדיון בכור (בני בכורי ישראל), וסיום וחותרם המט' הוא בענין דפדיון הבן**; ושני הענינים – פדיון הבן ומחצית השקל – סיבתם אחת: מכירת יוסף. וסדרן: מקודם פסחים – פדיון בכור, ואח"כ שקלים – מחצית השקל (כסדר הטעמים שבירושלמי), כפנים.

* משא"כ לפי טעם הרמב"ם (בהקדמתו לפיה"מ) והתירו"ט (ריש מט' שקלים) – ראה הדרן (הא') על מט' פסחים שנדפס בהגש"פ עם לקוטי טעמים מנהגים וביאורים (קה"מ).

** ראה גם הדרן הב' שנדפס בהגש"פ הנ"ל ס"ז (לקו"ש ח"א' ע' 48).

(14) בא יג, ב.

(15) כי אף שלפועל ניצולו באופן ניסי ולכן קנויים לה' – מ"מ, מכיון שזה גופא שהוצרכו להנס הוא מפני ענין בלתי רצוי (מכירת יוסף), אינו מובן למה תגרום הצלה זו לעילוי גדול יותר מאילו לא נמכר יוסף.

(16) ל' קרבן העדה לירושלמי שם.

(17) פרשתנו לו, כט ובפרש"י.

(18) יפה תואר ופי' מהרז"ו לבי"ר שם.

(19) פל"ח [בהוצאה עם פי' הרד"ל נשמטו תיבות אלן] – הובא בפי' מהרז"ו שם. ועד"ז הוא בתנחומא פרשתנו ב (הובא בנור הקדש שם).

(20) בפרד"א שם לפני'ז, וכל אחד ואחד נטל שני כספים, ומשמע לכאורה שגם ראובן נטל השני

מכירה האָט געווירקט אין די שבטים (מצד זייער הנאה פון מכירת יוסף); און כנגד דעם וואָס די מכירה האָט „אויפגע-טאָן“ אין יוסף (שנמכר לעבד) – דאָרף מען פודה זיין בן הבכור.

ועפ"ז יש לתרץ קושיא הנ"ל – ווי אַזוי האָט מכירת יוסף (בכורה של רחל) גורם געווען ביי אידן דעם ענין (למעלה-יותא) פון פדיון בכור – ווייל אע"פ אַז בנוגע די שבטים איז מכירת יוסף געווען אַ חטא וירידה, האָט עס אָבער אין יוסף אַליין אויפגעטאָן אַן עילוי וואָס דריקט זיך אויס אין דעם ענין פון בכור, כדלקמן.

ה. בנוגע למכירת יוסף שטייט אין זהר²³: „גרים קב"ה כל דא בגין לקיימא גזרה דגזר בין הבתרים“ – דער אויבער-שטער האָט געפירט דערצו אַז די אחי יוסף זאָלן אים פאַרקויפן, כדי עס זאָל נתקיים ווערן גזירת ברית בין הבתרים אַז אידן זאָלן גיין אין גלות מצרים;

און דער זהר איז מבאר²⁴, אַז דער טעם פאַרוואָס יוסף האָט געדאַרפט קומען קיין מצרים דורך דעם וואָס זיינע ברידער זאָלן אים פאַרקויפן,

– דלכאורה: כדי עס זאָל זיך אויספירן דער ברית בין הבתרים וואָלט יוסף געקענט אַנקומען קיין מצרים אין אַן אופן אַז „יד אחיו אל תהי בו“²⁵ –

איז ווייל דורך דעם וואָס די בני יעקב האָבן שולט געווען אויף יוסף (דערמיט וואָס זיי האָבן אים אַריינגעוואָרפן

(23) פרשתנו קפד, רע"א. וראה גם סוטה יא, רע"א. רש"י פרשתנו לז, יד. – חילוקי הלשונות בין זוהר והש"ס (ורש"י) נתבאר בשיחת מוצאי ש"פ וישב תשל"ט.

(24) ראה ככ"ז אור החמה (וברא"ג שהובא שם) ומקדש מלך לזהר שם.

(25) ל' האור החמה שם.

רעכנט ווי ער וואָלט האָבן אַ חלק במכירתו, ווייל ער איז געווען דער „גורם (צו דער מכירה) ע"י הקנאה שבתחלה“²¹.

עס איז אָבער ניט גלאַטיק: יעדער ענין אין תורה איז מדויק בתכלית. וויבאָלד אַז די מכירה בפועל איז דורכגעפירט געוואָרן בלויז דורך ניין פון די אחי יוסף – הי"ף רצונם של ראובן ו(מכ"ש של) יוסף – פאַרוואָס זאָל מען די שייכות רחוקה הנ"ל פון ראובן אָדער יוסף צו דער מכירה פאַררעכענען ווי אַ גלייכע השתתפות מיט די אַנדערע ט' אחים, ביז אַז מען צעטיילט די עשרים כסף אויף צען גלייכע חלקים²²?

ד. דער חילוק בפשטות צווישן די צוויי אופני „תשלום“ אויף מכירת יוסף – פדיון הבן און מחצית השקל – איז:

ביי פדיון הבן איז דער סכום התשלום לויט „ערכו“ של יוסף (פאַר וויפל ער איז פאַרקויפט געוואָרן) – חמש שקלים; משא"כ ביי מחצית השקל איז דער תשלום לויטן סכום וואָס יעדער פון די אחי יוסף האָט „באַקומען“ פון דער מכירה – מחצית השקל.

דערפון איז מובן, אַז די צוויי תשלומין זיינען פאַרבונדן מיט צוויי באַזונדערע פרטים אין מכירת יוסף: מחצית השקל איז „כופר נפש“ אויפן פגם וואָס די

כספים (וראה רד"ל וזר הקדש שם). אבל בתנחומא שם הלשון: מכרהו בכ' כסף לכל אחד מהם שני כסף. ובה יש לפרש שרק הניחו לו חלקו, אבל אין מזה ראי' שראובן נטל חלקו בפועל. וגם בפדר"א יש לפרש מ"ש „כל אחד ואחד נטל שני כספים“ שקאי רק על ט' האחים (שאודותם מדובר שם).

(21) תקלין חדתין לירושלמי שם. ולהעיר ממראה הפנים לירושלמי שם.

(22) ולהעיר מידי משה לבר' שם, שמחלק העשרים כסף לח' מהשבטים (ע"ש חשבונו).

איז געווען אז ער זאל ווערן אן עבד, האָט די מכירה געפירט צו גלות מצרים; און מצד דעם וואָס „גרים קב"ה כל דא" – מצד דעם אויבערשטנס כוונה ורצון אין דעם – האָט די מכירה (ע"י אחי יוסף) געגעבן דעם כח אויף גאולה.

און דאָס איז דער קשר צווישן מכירת „בכורה של רחל" מיט דעם ענין פון פדיון בכור:

וויבאלד מכירת יוסף האָט אויפגעטאָן אַז יוסף איז געוואָרן „קנוי" צו (די שבטים –) מחויבים במצות (מילה וכו')²⁹ און אין ארץ הקודש קען מצרים ניט האָבן קיין שליטה אויף אים³⁰, און דורך דעם זיינען דערנאָך אלע אידן געבליבן העכער פון שליטת מצרים,

איז דערפון אויך געקומען דער ענין פון „בכור", וואָס אַ בכור איז קנוי לה' – „לי הוא"³¹; און דאָס אָפגעבן „ראשית פרוי .. לרשות בוראו" דערמאָנט אַ אידן (בלשון החינוך)³² „כי הכל שלו" – אַלץ וואָס אַ איד פאַרמאָגט, באַלאַנגט צום אויבערשטן.

29) ובפרט למי' דקיימו כל התורה ונעשית כולה בגדר נדר [ראה וירא (כא, כד) – שבועת אברהם לאבימלך. וכן „וידר יעקב נדר גו" (ויצא כח, כ). ולדעת כמה ב"נ מצווה בנדר וכיו"ב – ראה אנציקלופדי' תלמודית ערך בל יחל בסופו, ש"א שפלוגתא היא בירושלמי (נייר פ"ט ה"א), וי"א שבשבעה לדברי הכל גם נכרים בכל יחל (וראה בארוכה משנה למלך ה' מלכים פ"י ה"ז (שצויין שם). ובספרו פרשת דרכים (דרך האתרים דרוש ג) שאם האבות נענשים על אי קיום נדר, תלוי אם יצאו מכלל נח כל לאו). והרי י"א גם בנוגע להשבטים כל זה].

ועוד (ועיקר?): י"ל אשר נדר לה' (בדברים שבין אדם למקום ועד"ז – לקיים כל התורה) יש בזה גדר דעבודת השם דבדואי כשב"נ עושה מעשה מטוג זה עושה מצוה אף שלא נצטווה על מעשה זה. ואכ"מ.³⁰ ראה גטין מג, ב ובפוסקים שם.

31) בא יג, ב ובפרש"י.

32) מצות בכור (מצוה יח).

אין בור און אים פאַרקויפט „כאדון המוכר את עבדו"²⁵ איידער ער איז אַראָפּ קיין מצרים, איז ער געוואָרן „עבד של אחיו"²⁶,

און דאָס האָט באַוואַרנט, אַז ווען די בני ישראל זיינען דערנאָך אַראָפּ קיין מצרים, האָבן די מצרים ניט געהאַט קיין פולשטענדיקע שליטה אויף אידן (אַזוי ווי זיי האָבן געהאַט אויף אַלע אַנדערע זייערע עבדים, ש"לא הי' עבד יכול לברוח ממצרים"²⁷); ואדרבה: וויבאלד אַז די מצרים זיינען געוואָרן עבדי יוסף, און יוסף איז געווען „עבד בני ישראל"^{25/26}, קומט אויס, אַז „ישראל דשלתו על כלהו".

1. פון דעם ביאור הזהר קומט צו אַ טיפערער פאַרשטאַנד אין דעם ענין פון מכירת יוסף וואָס איז מודגש אין פסוק, אַז ניט קוקנדיק אויף דער ניט-גוטער כוונה וואָס די אחי יוסף האָבן דערביי געהאַט, איז אָבער לפועל אַרויסגעקומען דערפון אַ טובה – „למחי' שלחני גו' לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדולה"²⁸,

ניט נאָר איז די מכירה געווען אַ גרם וסיבה צו דער תוצאה טובה פאַר אידן (דורך דעם וואָס יוסף איז דערנאָך גע-וואָרן אַ משנה למלך), נאָר די מכירה גוף האָט געגעבן דעם כח אויף „לשום לכם שארית גו' לפליטה גדולה" – די גאולה פון מצרים.

קומט אויס אַז מכירת יוסף האָט אויפגעטאָן אַ דבר והיפוכו: מצד אחי יוסף, וואָס זייער כוונה (אין דער מכירה)

26) לשון המקדש מלך שם. ואף שהם בעצמם מכרוהו – ה"ז מוכר עבדו לנכרי ולחו"ל כו' דיצא לחירות (אבל) צריך גט שחרור (גטין מג, ב). ואכ"מ.

27) רש"י יתרו ט, ט.

28) ויגש מה, ה"ז.

כדי אַז יוסף זאל פאַרקויפט ווערן אַלס עבד, (לפחות) בגילוי ובחיצוניות³⁷, איז די השתתפות בגלוי געווען נאָר פון ניין אחים; אָבער מאידך גיסא, וויבאַלד אַז בהעלם איז געווען די השתתפות פון צען, האָט דאָס אויפגעטאָן אַז בפנימיות ובאמיתית איז יוסף (און דורך אים – אַלע אידן) געבליבן העכער פון שליטת מצרים.

ח. עפ"ז יומתק וואָס דער „כופר נפשׁ“ אויף מכירת יוסף איז מחצית השקל, פון וועלכע מען קויפט ניט קרבנות יחיד, נאָר קרבנות ציבור:

די כפרה אויף מכירת יוסף ווערט געפועלט דורך אַרויסברענגען בגלוי דעם ענין פנימי פון מכירת יוסף – דעם כח הציבור וואָס איז נמשך געוואָרן אין דער מכירה און וואָס האָט אין דעם אַריינגעגעבן דעם עילוי פון גאולה (כנ"ל) – היפך ענין העבדות וגלות.

דאָס איז אויך איינער פון די ענינים וואָס ווערן נרמז אין דעם נאָמען מחצית השקל (ניט עשר גרה וכיו"ב) – אַ איד דערהערט אַז ער אַלס יחיד, איז בלויז אַ מחצית, אַ האַלבע זאך, און כדי צו ווערן אַ דבר (שקל) שלם מוז ער נתאחד ווערן מיט נאָך אַ אידן³⁸.

זכאין ולא חשד (יעקב) לון] [זהו שם. וראה לקוטי לוי"צ לשם, שהכוונה בזה שגם „אחר המעשה דמכירת יוסף לא חשד כו״, ע"ש], אלא ש„גרים קב"ה כל דא" כדי שישאל ישלטו „על כלהו״, כנ"ל. ולכן, באם ה" מצב של „שכינתא שריא" בגלוי, הרי גם מה ש„גרים קב"ה" ה" בגילוי למטה ולא היתה אפשרות מכירת יוסף לעבד. (37) כהמשך (וכביאור) הכתוב, אשר מלכתחילה „נמכר יוסף (רק) עד עת בוא דברו גו״. (38) וגם האחדות דציבור מרומזת במחצית השקל שהיא עשרה גרה.

ז. עפ"ז וועט מען פאַרשטיין וואָס חז"ל זיינען מדייק בנוגע דער כפרה אויף מכירת יוסף, אַז אין דער מכירה האָבן זיך משתתף געווען עשרה פון די אחי יוסף [אע"פ אַז ראובן (און אוודאי יוסף) האָט ניט מסכים געווען מיט דער מכירה] –

ווייל כדי אַז מכירת יוסף זאל קענען אין יוסף'ן אויפּטאָן דעם ענין טוב – דעם עילוי פון גאולה (אַז די מצרים זאָלן ניט קענען שולט זיין אויף אים) – האָט מען געדאַרפט אָנקומען צום כח פון אַ ציבור (דוקא).

דורך דעם וואָס עשרה מישראל געפירן נען זיך צוזאַמען איז „שכינתא שריא" ³³ – עס איז שורה אַן אור אלקי וואָס איז העכער פון וועלט (און אפילו פון מלאכים) ³⁴, און דעריבער ווערט פון דעם נמשך דער כח צו בלייבן העכער פון מצרים, די מיצרים וגבולים פון גלות³⁵.

וי"ל אַז דערפאַר איז ווען „גרים קב"ה כל דא" ניט מספיק אַז ניין זאָלן אים פאַרקויפן, נאָר עס האָט געמוזט זיין צען – אַ צירוף פון אַ צענטן (ראובן אָדער יוסף, כנ"ל).

ומהאי טעמא גופא איז בגלוי האָבן זיך אין דעם משתתף געווען נאָר ניין – ווייל ווען אַלע צען אחים וואָלטן זיך צוזאַמענגעקומען באופן גלוי, וואָלט געווען „שכינתא שריא" גלייך בגלוי – עס וואָלט מלכתחילה ניט געקומען אַז לעבד נמכר³⁶.

(33) סנהדרין לט, א.

(34) אגה"ק סכ"ג.

(35) וזהו מ"ש (ויגש מה ח) לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלקים וישימני לאב לפרעה גו' – כי הכח שניתן בו ע"י מכירתו (ע"י אחיו) שלא יוכלו המצרים לשלוט בו, הוא לא מן השבטים עצמם, כ"א מצד „האלקים" – האור האלקי שנמשך על ידם.

(36) תהלים קה, יז. כי אחי יוסף מצ"ע, כולהו הוו

הָאָט מען פון די צוויי דיעות הנ"ל אַ הוראה נפלאה אין דעם גודל הענין פון אהבת ישראל:

פון דעם ערשטן ביאור – ראובנ'ס השתתפות אין דער מכירה – לערנט מען אָפּ, ווי מען דאַרף זיך ניט פורש זיין, און דערנאָך אויך זיך מתאחד זיין, אפילו מיט אַזעלכע וואָס זייער הנהגה איז ניט כדבעי.

ראובן הָאָט דאָך בפירוש ניט מסכים געווען צו דער הנהגה פון זיינע ברידער און הָאָט געוואָלט מציל זיין יוסף'ן און אים אומקערן לאביו; אעפ"כ הָאָט ער זיך לאחר המעשה ניט פורש געווען פון זיי, נאָר „שמע . . . ושתק“, און דערנאָך „ויקחו גו' וישלחו גו'“ אַלע צוזאַמען.

איז עס אַ הוראה פאַר אַ אידן, אַז אפילו ווען עס האַנדלט זיך וועגן אַ „רעך“ וואָס איז אין דער דרגא פון „בריות בעלמא“, און ער איז (לפי ראות עיני (בשר ד)הרואה) אין סוג פון „רחוקים מתורת ה' ועבודתו“⁴¹ – דאַרף צום אַלעם ערשטן זיין די הנהגה פון „ואהבת לרעך כמוך“, ניט זיך מתיאש זיין און פאַרלאָזן עס; און זוכן דעם פאַסיקן וועג ווי צו פועל זיין אויף אים דעם „ומקרבן לתורה“⁴².

י"ד. דערנאָך קומט צו אין דעם נאָך אַ גרעסערער חידוש – פון דעם צווייטן ביאור: אפילו ווען עס רעדט זיך וועגן איינעם וואָס הָאָט אים מצער געווען, ביז צו אַזאַ גרויסן צער ווי יוסף הָאָט געליטן פון זיין מכירה ע"י אחיו – דאַרף מען אויך צו אים האָבן דעם הרגש פון אהבת ישראל⁴³.

און דער געפיל פון „מחצית השקל“, וואָס ברענגט צו צירוף וחיבור ואחדות ישראל ואהבת ישראל³⁹, איז מתקן דעם עון פון מכירת יוסף וואָס איר סיבה איז געווען היפך אהבה – „וישנאו אותו גו'“⁴⁰.

דערמיט איז פאַרשטאַנדיק וואָס איי-דער דער ירושלמי ברענגט דעם ענין אַז מכירת יוסף איז די סיבה צום תשלום פון מחצית השקל, איז ער מקדים ווי מכירת יוסף הָאָט גורם געווען דעם ענין פון פדיון הבן – די הקדמה אַז מכירת „בכורה של רחל“ הָאָט אויפגעטאָן דעם ענין פון „בכור“ ביי אידן, גיט אַ הבנה אינעם צווייטן ענין, ווי מחצית השקל (פון וואָס מ'קויפט קרבנות ציבור) איז מתקן דעם ענין פון מכירת יוסף.

ט. ווי דערמאָנט פריער (סעיף ג), זיינען פאַראַן צוויי אופנים אין דעם חשבון פון עשרה אחים (וועלכע האָבן אַ חלק אין מכירת יוסף) – בצירוף פון ראובן (מצד דעם וואָס „שמע . . . ושתק“), אַדער בצירופו של יוסף (ווייל ער הָאָט גורם געווען צו דער מכירה).

וע"פ הנ"ל (סעיף ז), אַז זייער השתתפות איז געווען כדי צו אויפטאָן אַן ענין פון „ציבור“ (ובמילא – גורם זיין צו „שכינתא שריא“ אין דעם ענין) –

39) להעיר – עכ"פ ע"ד הצחות – מהנהוג, שבדפוסי תלמוד בבלי מדפיסים הגמרא על מס' שקלים שהוא מתלמוד ירושלמי*. שיש לומר הטעם שדוקא במס' זו נהוג כן (ולא בסדר זרעים כו') – כי מס' זו ענינה אהבת ואחדות ישראל, כבפנים, ולכן מאחדים בה בבלי וירושלמי.
40) פרשתנו, ד.

41) תניא פרק לב.

42) אבות פ"א מ"ב.

43) ראה תניא ספי"ב.

(* כ"ה גם בדפוס ראשון של כל ש"ס בבלי (וויניציאה רמב).)

דעביד רחמנא לטב עביד⁴⁷, איז אין דעם היזק פאַראַן אַ טובה פאַר אים⁴⁸ [ווי דער זהר איז מבאר בנוגע צו יוסף (כנ"ל), אַז די פעולת המכירה גופא האָט אויפגעטאַן די גאולה].

דעריבער איז ער נישט אין כעס אויפן צווייטן, ואדרבה; און דורך דעם וואָס ער פירט זיך מיט אים אין אַן אופן פון „ואהבת לרעך כמוך“ איז דאָס מחליש ביז – מבטל דעם היזק.

[ע"ד הנתבאר לעיל, אַז דורך דעם וואָס יוסף איז זיך משתתף מיט די שבטים איז צו אים נמשך געוואָרן דער כח אויף חירות, כנ"ל].

און דורך דעם וואָס מ'וועט מרבה זיין אין אהבת ישראל, ביז אין אַן אופן פון אהבת חנם, וועט דאָס מבטל זיין די סיבת הגלות – שנאת חנם⁴⁹ – וועט במילא ותיכף בטל ווערן דער מסובב, דער גלות עצמו, ובלשון הרמב"ם⁵⁰, „ומיד הן נגאלין“.

בניאת משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

(משיחות י"ג ניסן תשל"ח,
ש"פ וישב תשמ"ב)

און נישט נאָר אַז לאַחר המעשה האָט ער נישט קיין פאַראיבל אויף אים⁴⁴, נאָר אַז אויך בשעת מעשה גופא – זאָגט די משנה⁴⁵, „והוי דן את כל האדם לכף זכות“, ויתרה מזו „והוי שפל רוח בפני כל האדם“, ופשיטא אַז ער אַנטלויפט נישט און פאַרלאַזט עם וכו' [ע"ד ווי יוסף ווערט גערעכנט ווי איינער פון די משתתפים אין דער מכירה].

ובפרט אַז ער טראַכט זיך אַריין אין דעם ביאור פון אַלטן רבי'ן אין תניא⁴⁶, אַז יעדער זאָך איז בהשגחה פרטית, און כאַטש דער צווייטער איז אַ בעל בחירה (און אים קומט אַן עונש אויף דעם וואָס ער האָט זיך געפירט באופן כזה), איז אָבער „על הניזק כבר נגזר מן השמים“;

קומט אויס, אַז באמת איז גאָר דער ניזק שולדיק אין דעם היזק וואָס יענער האָט אים אַנגעטאַן [ע"ד ווי ביי יוסף להמפרשים הנ"ל, אַז ער איז געווען אַ גורם למכירתו].

און נאָך מער: וויבאַלד אַז כל מה

44) כמו שמצינו שיוסף נמל לאחיו טובה (ראה מדרש תהלים פ, ב. זח"א רא, א"ב. תניא ספ"ב).

וראה ס' חסידים ס"א.

45) אבות פ"א מ"ו. שם פ"ד מ"י. וראה תניא פ"ל.

46) אגה"ק ס"י כה (קלת, ב).

47) ברכות ס, סע"ב. וצ"ע שלא הובא זה באגה"ק הנ"ל.

48) ראה לקו"ש ח"ה ע' 247 הערה 48.

49) יומא ט, ב.

50) הל' תשובה פ"ז ה"ה.

